

ЯРОСЛАВ ІСАЄВИЧ

24 червня відійшов у вічність Ярослав Дмитрович Ісаєвич – видатний український історик, громадський діяч, академік Національної академії наук України, директор Інституту українознавства ім. І. П. Крип'якевича НАН України, голова Національного комітету істориків України, один із перших професорів кафедри історії Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Ярослав Ісаєвич народився 7 березня 1936 р. в с. Верба (тепер Дубненського р-ну Рівненської обл.). Батько, Дмитро Ісаєвич, 1917 р. обраний членом Української Центральної Ради, разом з М. Грушевським брав участь у міжнародних конференціях на захист УНР (так, він був членом української делегації на Берестейських переговорах; радником української делегації на Паризькій мирній конференції 1919–1920 рр.), брат матері був січовим стрільцем.

Дитячі роки Я. Ісаєвич провів у м. Стрию. 1952 р. він вступив на історичний факультет Львівського державного університету ім. Івана Франка, який закінчив у 1957 р. Активна праця у бібліотеках та архівах, талант дослідника і підтримка вчителів дали йому змогу ще в студентські роки закласти серйозну основу для подальшої наукової праці. Дипломна робота Я. Ісаєвича з історії ранньомодерного Дрогобича, яку він готував під керівництвом професора Я. Кіся, була настільки ґрунтовною, що невдовзі переросла в кандидатську дисертацію, котру молодий учений захистив у січні 1961 р.

Свою величезну наукову роботу Ярослав Дмитрович поєднував з викладанням. У різні часи він викладав у Львівському університеті, Івано-Франківському педагогічному інституті, виступав з лекціями в університетах Польщі, США, Канади, Німеччини, Австралії. Від самого початку відновлення Києво-Могилянської академії він радо відгукнувся на запрошення кафедри історії, був її професором, першим став викладати історію України, брав активну участь у розробці концепції історичної освіти в НаУКМА на бакалавраті та у гроні не лише наших професорів, а й з Європи та США у створенні магістерської програми з історії, у саму можливість створення якої в ті часи мало хто вірив.

Основним місцем праці Я. Ісаєвича був Інститут українознавства ім. Івана Крип'якевича (до 1993 р. – Інститут суспільних наук) НАН України, у якому Ярослав Дмитрович з 1989 р. працював директором і під керівництвом якого інститут здобув нове життя й став одним з провідних наукових закладів України.

Ярослав Дмитрович вивчав історію Галицько-Волинської держави і зробив дуже багато для того, аби вона посіла гідне місце в історії України як одна з її найважливіших сторінок. Його дослідження українських братств, як і джерел історії української культури, стали сміливим викликом поширеному в ті роки забуттю й активному ігноруванню подібної тематики. Упродовж десятків років ця тематика не залишалася поза його увагою. Символічним стало й видання в Едмонтоні виправленого досвідом англомовного варіанта доповненої книги з історії братств «*Voluntary Brotherhood. Confraternities of Laymen in Early Modern Ukraine*» («Добровільне братство. Світські братерства у ранньомодерній Україні») (2006), яка поряд з іншими монографічними й енциклопедичними публікаціями вченого у західноєвропейських і північноамериканських виданнях стала важливим засобом формування уявлень світової інтелектуальної громадськості про минуле та сучасність України.

Окремо слід відзначити ще одне унікальне видання – зведений каталог українських стародруків «Пам'ятки книжкового мистецтва» (два томи у трьох книгах, 1981–1984), яке Ярослав Дмитрович підготував спільно з доктором мистецтвознавства Якимом Запаском.

Дослідження Я. Ісаєвича, виконані із залученням нових джерел (він увів до наукового обігу чимало невідомих раніше творів українських письменників і вчених XVII–XVIII ст., а також такі цінні пам'ятки, як записки німецького мандрівника Мартіна Груневега з описами Львова і Києва), дали йому змогу стати авторитетним ученим не лише в Україні, а й за її межами. Це засвідчено багатьма ґрунтовними позитивними рецензіями на праці Я. Ісаєвича науковців багатьох країн.

Ще напередодні проголошення незалежності України Ярослав Дмитрович зробив чимало, аби спрямувати наукову діяльність Інституту українознавства в русло вивчення історії визвольного руху та інших тем, які замовчувались або спотворювались у часи тоталітаризму. Значним внеском у розбудову історичної науки стала книжка його вибраних статей «Україна давня й нова. Народ, релігія, культура», кілька примірників якої, як і інших своїх книг, він подарував бібліотеці нашого Університету.

Багато років вивчаючи українське книгодрукування, Ярослав Дмитрович створив унікальну підсумкову монографію «Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми» (2002), де узагальнив результати своїх досліджень. Я. Ісаєвич – відповідальний редактор і один з основних авторів другого тому фундаментальної академічної праці «Історія української культури» (2001).

У 1989 р. Я. Ісаєвич брав участь в установчій конференції Міжнародної асоціації україністів (МАУ) в Італії. На другому міжнародному конгресі україністів (Львів, серпень 1993 р.) його обрали президентом МАУ, яку він очолював до 1999 р. Я. Ісаєвич брав активну участь у підготовці всіх (дотепер відбулося шість) конгресів МАУ. 1993 р. Я. Ісаєвич був обраний почесним доктором Гродненського університету ім. Янки Купали, а 1994 р. – іноземним членом Польської академії наук.

Ярослав Дмитрович був ініціатором і керівником багатьох важливих колективних наукових проєктів. На особливе визнання заслуговує збірник наукових праць «Волинь і Холмщина 1938–1947 рр.: польсько-українське протистояння та його відлуння» (2003). Під його керівництвом та безпосередньою участю побачила світ нова тритомна «Історія Львова».

Я. Ісаєвич також спричинився до відродження Наукового товариства ім. Шевченка в Україні. Він брав участь у нарадах Ініціативної групи з відродження НТШ, Установчих зборах НТШ у Львові в жовтні 1989 р., а в березні 1992 р. обраний до складу першого корпусу 32 дійсних членів НТШ. У 1989 р. і протягом кількох наступних років він був заступником голови НТШ.

Завжди дуже зайнятий і адміністративною, і науковою роботою, Ярослав Дмитрович ніколи не відмовляв у допомозі й консультаціях, по які до нього звертались молоді (й не тільки молоді) науковці. Дуже відкрита, чуйна до проблем інших людина, він залишиться в спогадах усіх, хто мав щастя бути з ним знайомий, як один з найтепліших і найдорожчих спогадів. І нинішні, і наступні покоління європейських науковців ще довго будуть звертатись до його багатогранної наукової спадщини.

Балабушевич Т. А.,
канд. іст. наук, доцент кафедри історії НаУКМА